

Den kollektive ensomhed

I løbet af sommeren har jeg været af øen nogle gange. Først og fremmest på korte ture til København. Jeg kørte med tog og metro, og over alt var oplevelsen den samme: alle passagerer stirrede paralyseret på deres mobiltelefoner og så kun op for at stå af på den rigtige station. I flere tilfælde var vi stuvet hårdt sammen, men så længe, der var plads til at holde en hånd med en telefon foran sig, blev muligheden udnyttet. Ingen talte sammen – eller så hinanden. Alle var alene med deres telefoner. Den fuldendte kollektive ensomhed!

Formålet med en af turene var at spille klokkekoncert i Vor Frelsers Kirkes tårn på Christianshavn. Jeg gik op ad de mange trapper og låste mig ind i rummet, hvor det såkaldte stok-klaver står. Ved hjælp af stokklaveret kan man spille på klokkerne. Netop i Vor Frelsers Kirke kan man se klokkenisten i funktion, for rumadskillelsen består af plexiglas. Mens jeg skiftede til spillesko, fandt noder frem og indstillede bænken, blev jeg iagttaget af de mange turister på vej op til kirkens snoede spir. Jeg følte mig som en abe i et bur. Men hvem var i grunden mest indespærret? Alle tilskuerne oplevede nemlig situationen gennem deres respektive mobilkameraer! Jagten på det særlige ferieminde nødvendiggjorde, at den fælles oplevelse måtte fravælges. Den kollektive ensomhed havde slået til endnu en gang!

Her i begyndelsen af september befandt jeg mig foran rådhuset i München. Der stod i tusindvis af mennesker, og alle havde opmærksomheden stift rettet mod det imponerende tårn, hvis automatiske klokkespil netop var begyndt at spille. Undervejs i musikken dukkede nogle mekaniske figurer frem i tårnet. De skulle genopføre et bryllup fra 1500-tallet. To riddere red frem. Den ene blev slået bagover på sin hest, men det ødelagde ikke bryllupsfesten, og gæsterne dansede og dansede, vildere og vildere, selv om de var i åbenlys fare for at falde ned fra tårnåbningen. Men nu var det jo figurer, som var fæstnet både foroven og forneden, så alt gik godt. Klokkerne var gamle og stemte bestemt ikke godt, men oplevelsen var hyggelig – og tankevækkende. For da mit blik forlod rådhuset tårnets mekaniske figurer og nåede ned til pladsens levende mennesker, gik det op for mig, at langt de fleste stod med oprakte telefoner for at sikre endnu et ferieminde. Det store publikum betød intet. Det var den individuelle oplevelse – eller digitale bevaring – der betød noget. Atter et eksempel på den kollektive ensomhed!

Men kan det dog ikke være ligegyldigt, om verden opleves gennem en skærm eller sammen med omgivelsernes tilfældige medmennesker? Man skal jo alligevel ikke tale med de andre, så hvorfor dog lægge vægt på dette imaginære fællesskab?

Det er nemt at argumentere til fordel for mobiltelefonernes uendelige muligheder, men i så fald overser man en vigtig detalje: Hvis vi altid oplever alt individuelt via en skærm, aldrig bemærker omgivelserne vi står midt i eller interesserer os for sidemanden i toget, så forsvinder virkelighedsopfattelsen og empatien stille og roligt. Man forholder sig mere og mere til skærme og sociale medier og mindre og mindre til det fællesskab, man fysisk er en del af. Skærmen bliver som et værn mod verden, og bliver der svaret igen, kan man slukke apparatet eller blokere afsenderen.

Og hvad angår virkelighedsopfattelsen, så hørte jeg for nogle år siden denne historie: En lille pige så en stor fisk i et af akvarierne i "Den blå planet". Fisken kom tæt på, men pigen ville se mere og begyndte at sprede hænderne på glasset for at forstørre fisken – præcis som man kan gøre på en smartphone. Men fisken blev ikke større af den grund, og pigen måtte nøjes med virkeligheden – den samme som omgivelserne delte med hende. Hun måtte forblive i fællesskabets oplevelse og blev dermed reddet fra den kollektive ensomhed.

Forhåbentlig er der stadig håb for os andre!